

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

αλμπάνης, ο	[< τουρκ. nalbant] πεταλωτής [ΝΕΔ]
αμανάτι, το	[< τουρκ. emanet] ενέχυρο, υποθήκη [ΝΕΔ]
απούντο	[< ιταλ. appunto] ακριβώς [ΝΕΔ]
αρχαντάς	[< τουρκ. arkadaş] φίλος
αρσίζης	[< τουρκ. arsız] αναιδής, πρόστυχος, ξετσίπωτος
ατζέμικος	[< τουρκ. Acem = Πέρσης] περσικός [ΝΕΔ]
αχμάκης	[< τουρκ. ahmak] βλάκας, ανόητος [ΝΕΔ]
βεργέτα, η	[σμυρν.] βέρα [Σολωμονίδης]
βερχανές, ο	[σμυρν. < τουρκ. frenkane] φραγκ-χανές, φράγκικο σπίτι, στοά
βιλαέτι, το	[< τουρκ. vilayet] στα χρόνια της Τουρκοχρατίας μεγάλη διοικητική περιφέρεια διοικούμενη από το βαλή [ΝΕΔ]
γιαβουκλού, η	[σμυρν. < τουρκ. yanuklu] αγαπητικά, ερωμένη

ΝΕΔ: Νέο Ελληνικό Λεξικό (Εμμ. Κριαρά).

Σολωμονίδης: Χρήστου Σωκρ. Σολωμονίδη, Σμυρναϊκό Γλωσσάριο, Αθήνα 1962.

γιαγκάνι, το	[< τουρκ. yangın] πυρκαγιά
γιατάκι, το	[< τουρκ. yatak] τα στρωσίδια, το κρεβάτι [ΝΕΛ]
γιάφκας, ο	[< τουρκ. yufka] φύλλο από ζύμη
γιόρντανι, το	[< τουρκ. yordan] χόσμημα του λαιμού συχνά με μορφή δικτυωτού πλέγματος από χρυσές χάντρες ή νομίσματα που καλύπτουν το στήθος [ΝΕΛ]
γιούζμπασης, ο	[< τουρκ. yüzbaşı] λοχαγός
γκεσέμι, το	ή γκιοσέμι [< τουρκ. kösem] χριάρι που προπορεύεται στο κοπάδι [ΝΕΛ]
γκόρτσα, η	ή αγκουρτσιά [< αλβ. goritsë] αγριαγλαδιά
γλασσά, η	[σμυρν. < γαλ. glace] παγωτά
γοντίρω, γοντέρωνα	[σμυρν. < gaudire] χαίρομαι
ελέκι, το	[< τουρκ. elek] σήτα
εντεφίζης	[< τουρκ. edepsiz] ξεδιάντροπος
ερίφης, ο	[< τουρκ. herif] άνθρωπος κακόμοιρος, φουκαράς (ειρων.) πονηρός, αφιλότιμος [ΝΕΛ]
ζαπτιές, ο	[< τουρκ. zaptiye] αστυνομικός, χωροφύλακας
ζεβζέχης	[< τουρκ. zevzek] πονηρός, κατεργάρης [ΝΕΛ]
καζάντι, το	[< τουρκ. kazanmak = κερδίζω] κέρδος, οικονομική απολαβή από την εργασία ή τις εμπορικές συναλλαγές [ΝΕΛ]
καϊμακάμης	[< τουρκ. kaymakam] έπαρχος του οθωμανικού κράτους στην ύστερη Τουρκοκρατία, διοικητής ενός καζά [ΝΕΛ]
καΐμες, ο	[< τουρκ. kaime] επίσημο έγγραφο, χαρτονόμισμα
καλτερίμι, το	[< τουρκ. kaldırımı < ελλην. καλός δρόμος παραφθαρμ.] λιθόστρωτο

χαρακόλι, το	[< τουρκ. karakol] αστυνομικός σταθμός, φυλάκιο [ΝΕΑ]
χαρσινός	[< τουρκ. karşı] απεναντινός
χατιμέρι, το	[< τουρκ. katmer böreği] είδος μπουγάτσας, φύλλο από ζύμη, με χρόχο αυγού και πασπαλισμένο με ζάχαρη και κανέλα. Ονομαστά τα σμυρναίικα χατιμέρια
χατσάκης, ο	[< τουρκ. kaçak] λιποτάκτης
χατσιρματζίδικος	[< τουρκ. kaçırmak] λαθραίος
χατσιρντίζω	[< τουρκ. kaçırmak] φυγαδεύω
χελεπτσές, ο	ή χελεφές [< τουρκ. kelepçe] χειροπέδες
χελετήρι, το	[σμυρν.] μεγάλο χαλάθι για τα σταφύλια
χεμέρι, το	[< τουρκ. kemer] 1. πλατιά δερμάτινη ζώνη με εσωτερικές θήκες για τη φύλαξη χρημάτων, πουγκί, πορτοφόλι 2. (συνεχδ.) τα αποταμιευμένα χρήματα, κομπόδεμα [ΝΕΑ]
χεσάτι, το	[< τουρκ. kesat] εμπορική απραξία [ΝΕΑ]
χετσές, ο	[< τουρκ. keçes] ύφασμα από συμπιεσμένο μαλλί, ή τρίχες διαφόρων ζώων [ΝΕΑ]
χιζντίζω	[< τουρκ. kıldırmak] συνδαυλίζω
χιμπάρης	[< τουρκ. kibar] αξιοπρεπής, ευγενής [ΝΕΑ]
χιορ	[< τουρκ. köyr] τυφλός
χισλάς, ο	[< τουρκ. kışla] στρατώνας
χολτζής	[< τουρκ. kolcu] άνθρωπος διορισμένος από το μονοπώλιο καπνού για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου
χοντραμπατζής, ο	[< ιταλ. contrabbando] λαθρέμπορος [ΝΕΑ]

κοτσάνι, το	[< τουρχ. koçan] ο τίτλος ιδιοκτησίας ακινήτου
κουγιουρουκόπιτα	[< τουρχ. kuyluk] χρεατόπιτα με κρέας από την ουρά του χοίρου
κουκούδι, το	[σμυρν.] σπυρί φλεγμονώδες εξάνθημα, καλόγερος
κούλας, ο	[σμυρν. < τουρχ. kule] εξοχικό σπίτι, πύργος
κουραντί σταφίδα	[< τουρχ. kuranti < κορινθιακή] κορινθιακή σταφίδα
κουρίτα, η	[σμυρν.] πλατιά βάρκα χωρίς καρίνα
κουρκουμπίνι, το	[σμυρν.] μικρός μπαχλαβάς' είδος σύκου πολύ γλυκού
κουρμπάται, το	[< τουρχ. kirbaç] μαστίγιο, βιούρδουλας
κουρσούνι, το	ή κουρσούμι [< τουρχ. kurşun] μολύβι (σε χρήση μόνο για πράγμα πολύ βαρύ) [ΝΕΛ]
κουσελεύω	[σμυρν. < κουσέλι] κουτσομπολεύω
κουσέλι, το	[σμυρν. < ιταλ. conseglio] κουτσομπολιό [ΝΕΛ]
Λαζαράκια, τα	[σμυρν.] πασχαλινά φωμάκια σε μορφή ανθρώπου, του Λαζάρου
λακιρνί, το	[< τουρχ. lakkırni] κουβεντολόι, κουβέντα, φλυαρία
λιμπινάρι, το	ή λούπινο [< ιταλ. lupino], είδος οσπρίου [ΝΕΛ]
λουσέρνα, η	[< ιταλ. lucerna] λυχνάρι
λόπι, το	[σμυρν. < τουρχ. lop] ζερό φασόλι
μανέλα, η	μανιβέλα
μανταφιόρα, η	[ιταλ.] πεσκέσια, δώρα για γυναίκες
μαξούλι, το	[< τουρχ. mahsul] σοδειά, συγκομιδή [ΝΕΛ]
μαραφέτια	[< τουρχ. marifet] πράματα, καρμώματα
μαφαζάς, ο	[< τουρχ. muhafiz] φρουρός

- μεζαρλίκι, το [(< τουρκ. mezarlık) νεκροταφείο]
- μεταλίκι, το [(< τουρκ. metalik, metelik) δεκάρα, παλαιό τουρκικό νόμισμα δέκα παράδων [ΝΕΔ]]
- μετζίτι, το [(< τουρκ. mecit) αργυρό τούρκικο νόμισμα αξίας περίπου τεσσάρων φράγκων, του σουλτάνου Αμπντούλ-Μετζίτ]
- μιντέρι, το [(< τουρκ. minder) χαμηλός καναπές, ντιβάνι [ΝΕΔ]]
- μουατζίρης, ο [(< τουρκ. muhacir) πρόσφυγας, ιδίως μουσουλμάνος πρόσφυγας από τα Βαλκάνια]
- μουτεσαρίφης, ο [(< τουρκ. mutasarrif] διοικητής μουτεσαριφιλικίου (σαντζακιού)
- μουφλούζης [(< τουρκ. müflüs) αυτός που έχει χρεοκοπήσει, χρεοκόπος [ΝΕΔ]]
- μουχτάρης, ο [(< τουρκ. muhtar] κοινοτάρχης
- μπαϊλντίζω [(< τουρκ. bayılmak) κουράζομαι από κάτι δυσάρεστο που επαναλαμβάνεται [ΝΕΔ]]
- μπεγιεντίζω [(< τουρκ. beğenmek) μου αρέσει κάποιος]
- μπεζαχτάς [(< τουρκ. peştahta) το τραπέζι όπου μετρούσαν τα χρήματα σαράφηδες' τραπέζι για εμπορικές συναλλαγές με συρτάρια, όπου φυλάγονται οι καθημερινές εισπράξεις του καταστήματος [ΝΕΔ]]
- μπεζεστένη, το [(< τουρκ. bezesten] κλειστή αγορά πολύτιμων εμπορευμάτων, ιδίως κοσμημάτων και υφασμάτων [ΝΕΔ]]
- μπεντέλι, το [(< τουρκ. bedel] στρατιωτικό αντισήκωμα, εξαγορά

μπεχλιβάνης, ο	[< τουρκ. pehlivan] παλαιστής [ΝΕΑ]
μπινιάς, ο	[< τουρκ. bina] κτίσμα
μπίντας	[< τουρκ. bir daha] ξανά
μπλανέτα, η	[< αγγ. blanket] κουβέρτα
μπουνάρι, το	[< τουρκ. pınar] βρύση, χρήνη
ναϊμικιώρης	[< τουρκ. nankör] αχάριστος
νεφέρι, το	[< τουρκ. nefer] απλός στρατιώτης, άτομο
νιζάμης, ο	[< τουρκ. nizam] στρατιώτης του τακτικού στρατού
νιτερέσο, το	[< ιταλ. interesso] συμφέρον [ΝΕΑ]
νοφούσι, το	[< τουρκ. nüfus] ταυτότητα
ντάμι, το	[< τουρκ. dam] στάβλος, υπόστεγο για τα ζώα
ντουρσέχι, το	[< τουρκ. dirsek] γωνιά του δρόμου
όρντινο, το	[< ιταλ. ordine] διαταγή [ΝΕΑ]
παρακαμίνα, η	μπαστούνι που το χρησιμοποιούν για να βρουν νερό
πασβάντης, ο	[σμυρν. < τουρκ. pažvant] νυχτοφύλακας
περτσίνι, το	[< τουρκ. perçin] αμφικέφαλο καρφί για τη σύνδεση μεταλλικών ελασμάτων
πεσκέσι, το	[< τουρκ. peşkes] προσφορά, δώρο (συνήθως φαγώσιμο) [ΝΕΑ]
πηγαίνω για μπανά	[σμυρν. < τουρκ. yaban] πάω άδικα
πολίς-μουντουρού	[< τουρκ. polis müdürü] διευθυντής αστυνομίας
ραντιέρης, ο	[< γαλ. rentier] εισοδηματίας
ρεγάλο, το	[< ιταλ. regalo] χάρισμα, δώρο, φιλοδώρημα [ΝΕΑ]
ρεσπέρης	[< τουρκ. rençber] αγρότης

ρέστα	[< ισπανο-εβραϊκό <i>resta</i>] πλεξούδες σύκα
σαρλίκι, το	[< τουρκ. <i>sarılık</i>] ίκτερος
σελάχι, το	[< τουρκ. <i>silâh</i>] ζώνη όπου τοποθετούσαν τα όπλα [ΝΕΔ]
σελμπέσης	[< τουρκ. <i>selb</i> < αραβ. <i>salaba</i>] αυτός που μπορείς να τον κάνεις ό,τι θέλεις
σεργί, το	[< τουρκ. <i>sergi</i>] ισοπεδωμένος χώρος για άπλωμα και στέγνωμα σταφίδας, σύκων, κ.λπ.
σερμαγιά, η	[< τουρκ. <i>sermaye</i>] 1. το βασικό κεφάλαιο μιας επιχείρησης 2. (γενικότερα) ιδιοκτησία, περιουσία [ΝΕΔ]
σερσέμης	[< τουρκ. <i>sersem</i>] χαζός
σινί, το	[< τουρκ. <i>sini</i>] χάλκινο μεγάλο ταφί [ΝΕΔ]
σιτζαντές, ο	[< τουρκ. <i>seccade</i>] μικρό χαλί προσευχής
σκουλαμέντο, το	[< ιταλ. <i>scolamento</i>] βλεννόρροια [ΝΕΔ]
σουβαρής, ο	[< τουρκ. <i>süvari</i>] έφιππος στρατιώτης
σουλάντισμα, το	[< τουρκ. <i>sulanmank</i>] πότισμα
σουλουμάς, ο	[< ιταλ. <i>solimato</i>] φτιασίδι [ΝΕΔ]
σπετσιέρης, ο	[< βενετσ. <i>specier</i>] φαρμακοποιός [ΝΕΔ]
στιμέρνω	[< ιταλ. <i>stimare</i>] εκτιμώ
στίμη, η	[< αγγλ. <i>steam</i>] φόρα, ταχύτητα
στόπερο, το	[ιταλ.] εφοδιοφόρο αιτιαμάξης
ταγκαλάκι, το	[< τουρκ. <i>dangalak</i>] χαρακτηρισμός του άτακτου στρατιώτη (τσέτη) που προερχόταν από άλλες περιοχές της Μικράς Ασίας και για το λόγο αυτό έδειχνε ιδιαίτερη σκληρότητα προς τους Ρωμιούς
ταΐνι, το	[σμυρν. < τουρκ. <i>tayın</i>] μερίδιο, σιτηρέσιο

ταμπής, ο	[< τουρκ. tabı] υποταχτικός, υπηρέτης
τζαμουσίσιος	[< τουρκ. camus = νεροβούβαλος] βουβαλίσιος
τζανταρμάς, ο	[< τουρκ. jandarma < γαλ. gendarme] χωροφύλακας
τζιράνι, το	[σμυρν. < ιταλ. geranio] γεράνι
τζοτζές, ο	ή τζουτζές [< τουρκ. cüce = νάνος] άνθρωπος εξαιρετικά μικρόσωμος, πρόσωπο χωμικό, ανόητο [ΝΕΑ]
τζουμπές	[< τουρκ. cüppre] μακρύ πανωφόρι [ΝΕΑ]
τουζλούκι, το	[< τουρκ. tozluk] είδος περισκελίδας [ΝΕΑ]
τρικαντόν, το	[< ιταλ. διαλ. tricantòn] είδος καπέλου από μαύρο ύφασμα με τρεις κόχες [ΝΕΑ]
τρουβάς, ο	ή ντουρβάς, ντορβάς [< τουρκ. torba] ταγάρι [ΝΕΑ]
τσάμι, το	[< τουρκ. çam] πεύκο [ΝΕΑ]
τσαρσιλής, ο	[< τουρκ. çarşılı] άνθρωπος της αγοράς, της πιάτσας
τσελεμπής, ο	[< τουρκ. çelebi] άρχοντας, προύχοντας [ΝΕΑ]
τσεμπλεμπούδες	[< τουρκ. leblebi] κίτρινα αφράτα στραγάλια
τσερτσεβές, ο	[< τουρκ. çerçeve] κάσα του παραθύρου, κούφωμα
τσέτουλα, η	[< βενετ. cetola ή zetola] (παλαιότερα) κομμάτι ίσιο ξύλο με σχετικά μικρό πάχος και μήκος όπου σημείωναν χαράζοντάς το αγορές που γίνονταν με πίστωση ή άλλες δισοληψίες σε είδος [ΝΕΑ]
τσιρεμόνια, η	[< ιταλ. cerimonia] ιδιαίτερα επιδεικτική περι-

	ποίηση ή φιλοφρόνηση που γίνεται συχνά με ιδιοτελείς σκοπούς [ΝΕΔ]
ταιρίσι, το	[< τουρκ. çirış] κόνις ασφοδέλου, η κόλλα των υποδηματοποιών
ταιτσιμπίρι, το	[σμυρν.] γαζόζα
ταιφτές, ο	[< τουρκ. çifte] δίκανο όπλο
τσομπλέχι, το	[< τουρκ. çomlek] δοχείο για το γιαούρτι, πήλινο γενικά δοχείο
τσόπια, τα	[< τουρκ. çöp] σκουπίδια
τσορμπατζής, ο	[< τουρκ. çorbası] χριστιανός προύχοντας
τσούλι, το	[< τουρκ. çul] πρόχειρο στρωσίδι πατώματος, ρούχο ευτελές ή φθαρμένο [ΝΕΔ]
τσουράπι, το	[< τουρκ. çorap] μάλλινη κάλτσα που φορούν οι χωρικοί [ΝΕΔ]
φατόρος, ο	[< ιταλ. fattore] μεσίτης, πράκτορας
χαγιάτι, το	[< τουρκ. hayat] εσωτερικός στεγασμένος διάδρομος παραδοσιακού σπιτιού [ΝΕΔ]
χαερσίζης	[< τουρκ. hayırsız] αχαίρευτος
χαζίρεύω	[< τουρκ. hazırlamak] ετοιμάζω
χαζένες, ο	[< τουρκ. hazine] μέρος φύλαξης τιμαλφών, αποθήκη, στέρνα
χεϊμπές, ο	[< τουρκ. heybe] σάκος
χράμι, το	[< τουρκ. iħram] χοντρό μάλλινο υφαντό που χρησιμοποιείται ως κλινοσκέπασμα ή χαλί [ΝΕΔ]